

1950. december 31.

Vasárnap

A földalatti vár

Mikor a budavári történeteket elkezdtem, azzal fogtam neki, hogy a honvédegyleti gyűlésekre összegyűlt öreg honvédek (Kossuth szerint félsitenek) beszélgetésének egyik-másik része megmaradt emlékezetemben és ezeket feljegyeztem. Mi, a múlt század végén a Tárnok-utcai Szent Mihályi-házba szállottunk s onnan indulva bejártuk a Várat s amit egyik este hallottunk, oda másnap elmentünk, hogy lássuk, milyen vagy milyen lehetett a Várnak az a része, amiről nagyapáink pipaszó mellett beszélgettek.

A Szent Mihályi-líuk, akik a Várban nőttek fel, jól ismerték minden zeg-zúgát és amikor végigjártuk az utcákat, várfaákat, régi épületeket, akkor sor került a földalatti Vár megtekintésére is. Az egész vállalkozáshoz nem kellett egyéb, mint meleg kabát, gyertya, gyufa, s egy jókora gombolyag kendermadzag, amelynek végét rendszerint odakötöttük ahhoz a pinceajtóhoz, ahol lementünk a föld alá.

Mások is mentek le a földalatti Várba, azonban mindig csak egy-egy részét vizsgálták meg, ezt ismertették. Még nem hallottam, hogy valaki egészen feltárta volna a földalatti Várat. A főváros mérnöki hivatala is az 1880-as években csupán azt jelentette a tanácsnak, a megtörtént vizsgálat után, hogy a budavári házak alatt általában kétfős pince van. A mérnöki hivatal jelentése valóság volt, de nem teljes,

mert sok várbeli épületnek hármaspincéje volt. (Nemcsak a Várban: a Tabánban, a Mély Pince nevű bormérésnek is hármaspincéje volt, még a huszas években akárki megtekintette.) Az alsó pincéket folyósók kötötték össze. Megtörtént, hogy a felső pincék összekötő folyósóit befalazták, azonban a harmadik pincében is volt összekötő út és innen akárki felmehetett a legfelső pincébe.

A pincék és utak különfélék voltak. Az építkezése tárta fel, hogy melyik korban készítették, esetleg újjították. Voltak vájt pincék, aztán kövel s téglával falazottak. Ilyenek voltak az összekötő folyósók is. A messzenyúló földalatti utakról sokat beszéltek. Az alagútaknak Mátyás király idejében volt nagy szerepük. Alagút vezetett a Margitszigetre, Visegrádra, Téténybe, Fehérvárra. Tétényben találtak is egy kijáratot, amelyek téglával rakott alagútja Buda felé vezetett.

A Vár keleti részén lévő házakból több alagút vezetett le a Vízivárosba és a halászkő régi bástya alá. A Dunához vezető alagutaknak meglehetősen rendelkezése. A kikötőkbe és vissza feljuthatott a Várba akárki, a nélkül hogy valamelyik kapuhoz kellett volna kerülnie. Ezek az alagúton menekültek a Várból az utolsó budai basa feleségei, itt vitték le a basa vagyonát, szerencsésen hajóra is szállították az őt és holt kincseket, de a Duna nem rejtette el őket

úgy, mint az alagút és így mind Batthyány Adám huszárjaihoz jutottak.

A Várhegyen voltak, talán még vannak ma is olyan nagy üregek, amelyek teremnek is beillettek. Ezeknek közepén több-kevesebb mennyiségben összegyűlt az állandóan szivárgó víz és ha volt otthagytott deszkadarab, a gyerekek összekötötték és tutaajztak a Várhegyben.

Az alagútak, összekötő folyósók évről-évre változtak. Ahol még egyik esztendőben jó messzire lehetett menni, a másik évben már elalazott folyósó fogadott. Újabb elalazták a járatokat, azelőtt egy-egy vasajtót tettelet a ház gazdája, ezzel zárta el a földalatti járás-kelest. A nedvesség hamar rozsdával vona be ezeket a vasajtókat és még titkosabbá varázsolták az elzárt folyósót. Az elalazott járatok, a beomlott folyósók, s egy-egy rozsdáette vasajtó fordította vissza újabbban a kutatót, de pillanatra megállíthatta a rakott, falba erősített vaskarika is, a visszhangos folyósón.

A főváros feltárhatna egy biztonságos alagutat, mely pincét és a közönség érdeklődése nem maradna el, mert igen sokan látni szeretnék Budavár középkori, titkos berendezéseit. Nemcsak vidékiek, hanem külföldiek is. Hiszen Budavár 1686-i ostromában majdnem valamennyi európai nemzet részt vett, ezrével szereztek Budavár alatt a bajnoki dicsőséget és hősi halált. Az elesetteket itt temették el.

A törökkel századokon át tartott a harc és akkor a világ egyetlen városa sem volt annyira híres és nem állott annyira a világ központjában, mint Budavára. De nincs Európában olyan város (Rómán kívül), amelyről annyi könyv és kép jelent volna meg, mint

Budavárról.

Budavára nem egy városrészt jelent, hanem a magyarság küzdelmének jelképe, azzá avatta sokszázados küzdelmes élete. Amikor százhuszonhat év előtt Kisfaludy Károly Cseresnyés csizmadiamester vendége volt és a városfalához ragasztott házacská hátsó szobájában újonnan vágott ládítollal nekifogott, hogy a tiszta árkusra vesse egyik hatalmas művét, Mohácsot, így fejezte be: „Új nap fényle reánk, annyi veszélyek után. El magyar, áll Buda még! a mult csak péda legyen most, S égve honért bizton nézzen előre szemünk”.

H. I.